

Bild: Love Antell

Har du tänkt på att många låtar är ungefär tre minuter långa? Det gäller de flesta genrer: pop, rock, hip-hop, r'n'b och schlager. Förklaringen finns i musikindustrins barndom i början av 1900-talet. De första skivorna, så kallade 78-varvare, hade en speltid på tre–fyra minuter per sida. Musiker och kompositörer var helt enkelt tvungna att rätta sig efter teknikens begränsningar. Jazzmusikerna kunde inte spela långa solon. Klassiska musiker tvingades ofta att korta av eller spela sina musikstycken extra snabbt. Som en reaktion skrev den ryske kompositören Igor Stravinsky på 1920-talet musik anpassad för skivornas längd. Ungefär som när The Ark och andra artister idag skriver treminuterslåtar särskilt för Melodifestivalen.

Idag finns musiken i datorer och mobiler. Den är som luft, osynlig. Så har det inte alltid varit. Fram till mitten av 1990-talet konsumerade vi inspelad musik genom grammofoon-skivor, kassetband, CD-skivor och andra mer eller mindre bortglömda former av så kallade ljudbärare.

Bild: Love Antell

Kan du något annat ord för mp3-fil? Det verkar inte finnas så många. Vårt språk är däremot fullt av synonymer för grammofonskiva. Slanguttrycket *vax* klingar gammeldags. Det kommer från det inspelade ljudets tidigaste barndom, då man spelade in ljud på rullar och skivor tillverkade av just vax. *Stenkakor* är ett annat ord för 78-varvsskivor. De var dock inte gjorda av sten. Ordet kommer av att skivorna plötsligt kändes tunga och omoderna när de lätta vinylskivorna lanserades i mitten av 1900-talet. Vanligaste ordet är nog *platta*. Det har förmodligen sina rötter i tyskans *Schallplatte* som betyder ljudskiva. En sångare känd från sina skivinspelningar kunde kallas för *plattcharmör*.

Idag finns musiken i datorer och mobiler. Den är som luft, osynlig. Så har det inte alltid varit. Fram till mitten av 1990-talet konsumerade vi inspelad musik genom grammofonskivor, kassetband, CD-skivor och andra mer eller mindre bortglömda former av så kallade ljudbärare.

Bild: Love Antell

Tänk om Carola spelade in en skiva genom att sjunga i en stor tratt. Och att hennes röst, utan elektricitet, graverades på en skiva av vax. Resultatet skulle låta som historiens första skivor, som gavs ut runt det förra sekelskiftet. De innehöll ofta röster starka nog att tränga igenom brus och knaster. Många av de tidiga skivsuccéerna spelades in av operasångare – italienaren Enrico Caruso var den förste som sålde miljonupplagor. Vid mitten av 1920-talet började man göra elektriska inspelningar. Tekniken bäddade för en ny sångstil. Plötsligt kunde Bing Crosby och andra så kallade *crooners* (efter croon som betyder nynna) krypa nära de moderna mikrofonerna och sjunga mjukt och känslösamt om kärlek. Ungefär som Darin och Justin Timberlake gör idag.

Idag finns musiken i datorer och mobiler. Den är som luft, osynlig. Så har det inte alltid varit. Fram till mitten av 1990-talet konsumerade vi inspelad musik genom gramfon-skivor, kassetband, CD-skivor och andra mer eller mindre bortglömda former av så kallade ljudbärare.